

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Концепція проєкту Закону України «Про інфраструктуру фінансових ринків»

Передумови та мета законодавчих змін

- Зміцнення інфраструктури фінансових ринків та посилення її операційної стійкості є одним із важливих стратегічних пріоритетів для України в контексті післявоєнного відновлення, модернізації фінансового сектору та процесу вступу до ЄС
- Відповідно до оновленої Стратегії розвитку фінансового сектору від 11 серпня 2025 року, Україна прагне побудувати стійкі, прозорі та добре регульовані фінансові ринки, що відповідають нормам ЄС та міжнародним стандартам. Ключовим компонентом при цьому є транспозиція та ефективна імплементація основних законодавчих актів ЄС, що регулюють інфраструктуру ринків капіталу
- Правова база SFD, FCD, EMIR, CSDR, Regulation on CCP Recovery, DLTR формує основу сучасної інфраструктури ринку капіталу, сприяючи стабільності ринку, зниженню ризиків та операційній стійкості. Її впровадження також є ключовим кроком до гармонізації системи ринків капіталу України з положеннями актів права ЄС, що є критично важливою вимогою в рамках статусу кандидата на членство в ЄС та процесу підготовки до вступу
- Імплементація окремих позицій Меморандуму про співробітництво, підписаного Європейським банком реконструкції та розвитку, Міністерством фінансів України, Міністерством економіки України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Національним банком України 11 липня 2025 року під час Конференції з питань відновлення України в Римі (Італія) 10-11 липня 2025 року

Акти права ЄС, що імплементуються

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

SFD

Директива Європейського Парламенту і Ради 98/26/ЄС від 19 травня 1998 року про остаточність розрахунків у платіжних системах та системах розрахунків за операціями із цінними паперами

забезпечує стабільність розрахунків у грошових коштах та цінних паперах, гарантуючи їх остаточність, що знижує системні ризики та підвищує довіру до фінансових ринків, захищаючи учасників від негативних наслідків, пов'язаних із неплатоспроможністю

CSDR

Регламент Європейського Парламенту і Ради № 909/2014 від 23 липня 2014 року про вдосконалення розрахунків за операціями із цінними паперами в ЄС та про центральних депозитаріїв цінних паперів

спрямований на вдосконалення розрахунків за операціями з цінними паперами, зменшення ризиків розрахунків, запроваджує обов'язкові правила для центральних депозитаріїв цінних паперів, що включають вимоги до управління ризиками та забезпечення ліквідності

FCD

Директива Європейського Парламенту і Ради 2002/47/ЄС від 6 червня 2002 року щодо угод про фінансове забезпечення

забезпечує правову основу для використання фінансового забезпечення, що сприяє ліквідності на фінансових ринках і зменшує юридичні ризики, а також спрощує процеси, що робить такі угоди більш доступними для учасників ринку

Regulation on CCP Recovery

Регламент Європейського Парламенту і Ради № 2021/23 від 16 грудня 2020 року про механізм відновлення платоспроможності та врегулювання центральних контрагентів

встановлює механізм відновлення платоспроможності та врегулювання ЦК, що забезпечує стабільність фінансової системи та сприяє прозорості в управлінні кризами

EMIR

Регламент Європейського Парламенту і Ради № 648/2012 від 4 липня 2012 року про позабіржові деривативи, центральних контрагентів та торгівлі репозиторії

запроваджений для забезпечення стабільності фінансових ринків, зменшуючи системні ризики, ризики контрагента та операційні ризики, а також підвищення прозорості ринку деривативів, укладених поза регульованим ринком

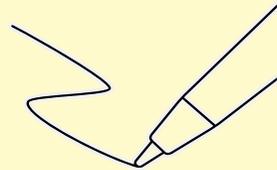
DLTR

Регламент Європейського Парламенту і Ради № 2022/858 від 30 травня 2022 року про пілотний режим для інфраструктур ринку на основі технології розподіленого реєстру

сприяє інноваціям у фінансових ринках, надаючи правову основу для використання технології розподіленого реєстру, що модернізує фінансові послуги

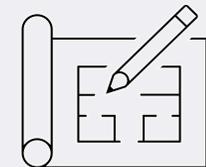
Директиви ЄС

- Принцип спільної цілі
- Непряма дія. Визначає цілі, але держави самі обирають методи їх досягнення через національне законодавство
- Імплементація обов'язкова, з метою досягнення результату

Регламенти ЄС

- Принцип спільного правила
- До вступу до ЄС - підлягає дослівному транспонуванню в національне законодавство повному обсязі
- Після вступу в ЄС - пряма дія, не потребує прийняття національних законів, діє як закон ЄС напряду

Основні висновки геп-аналізу відповідності законодавства України актам права ЄС

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

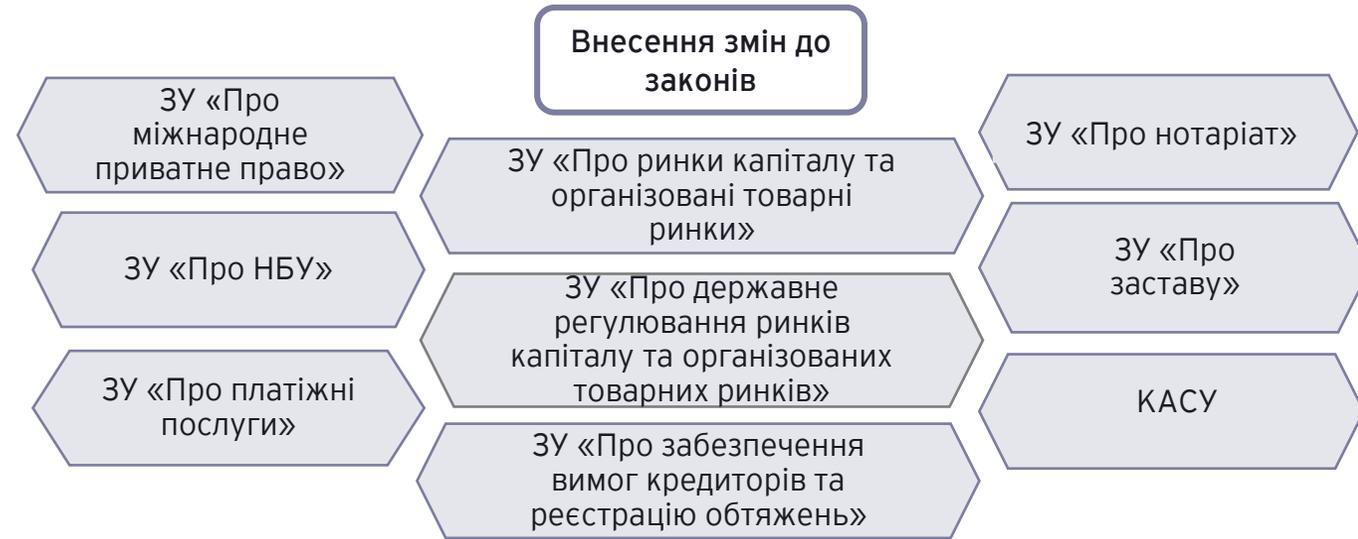
SFD	<ul style="list-style-type: none">▪ Директиву частково імплементовано щодо правил остаточності розрахунків, разом з тим норми потребують уточнення▪ Потребується регулювання систем здійснення розрахунків (визначення та облік систем, оператори та учасники системи, інтероперабельні системи, вимоги до правил системи)	CCP Recovery	<ul style="list-style-type: none">▪ Незважаючи на окремі положення законодавства України про «план забезпечення безперервності та дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій», «заходи раннього втручання», регламент фактично не транспонований у законодавство України▪ Потребується імплементация норм щодо процедур для управління фінансовими та/або пруденційними кризами ЦК
FCD	<ul style="list-style-type: none">▪ Законодавство України визначає концептуально схоже регулювання окремих аспектів забезпечення. Разом з тим це регулювання часто є універсальним, не акцентуючи увагу саме на фінансовому забезпеченні (за окремими винятками)▪ Потребується запровадження правової рамки фінансового забезпечення відповідно до директиви	DLTR	<ul style="list-style-type: none">▪ В Україні відсутнє чинне законодавче регулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з оборотом віртуальних активів. Існуючі законодавчі ініціативи не поширюють свою дію фінансові інструменти▪ Потребується імплементация регламенту в повному обсязі, окреме регулювання інструменту та обслуговуючої інфраструктури
EMIR	<ul style="list-style-type: none">▪ Українське законодавство передбачає повноваження НКЦПФР визначати випадки обов'язковості проведення клірингу ЦК за деривативними контрактами, укладеними поза регульованим ринком, разом з тим відповідне рішення наразі не прийнято. Для наближення до підходу EMIR необхідне нормативне наповнення рамки та запровадження детальних правил її застосування▪ Потребується уточнення норм, які регулюють вимоги до ЦК та ТР (вимоги до провадження діяльності, визнання ЦК/ТР третіх країн)	CSDR	<ul style="list-style-type: none">▪ Норми CSDR частково транспоновано до законодавства України, зокрема до ЗУ «Про депозитарну систему України», «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», а також інших нормативно-правових актів▪ Потребується уточнення/імплементация окремих норм за напрямками ліцензування та вимог до діяльності ЦД, послуг ЦД, відносин з іншими державами до вступу України до ЄС, порядку здійснення розрахунків за правочинами та дисципліни розрахунків

Структура законодавчих змін

Проект Закону України «Про інфраструктуру фінансових ринків», до сфери регулювання якого відноситиметься

- системи та порядок проведення розрахунків за правочинами з фінансовими інструментами
- основні положення про фінансове забезпечення
- відносини, що виникають під час провадження клірингової діяльності
- порядок діяльності ЦК, механізм відновлення платоспроможності та врегулювання ЦК
- порядок діяльності Центрального депозитарію цінних паперів
- правові засади функціонування депозитарної системи, порядок реєстрації та підтвердження прав на цінні папери та прав за ними
- інфраструктура на основі технології розподіленого реєстру

Проект ЗУ про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства

Проект ЗУ про внесення змін до Цивільного кодексу України

Зміни до проекту ЗУ «Про сек'юритизацію та облігації з покриттям»

Визнання таким, що втратив чинність ЗУ «Про депозитарну систему України»

Ознаки системи та учасники

- має 3 або більше учасників
- має спільні правила та стандартизовані процедури
- призначена для клірингу та/або для виконання розпоряджень на переказ коштів або фінансових інструментів між учасниками
- учасниками системи є: банки, інвестиційні фірми, ЦК, клірингові та платіжні установи
- інтероперабельні системи - дві або > системи, оператори яких уклали домовленість, що передбачає виконання розпоряджень на переказ між системами

Оператор системи

- організовує функціонування системи
- забезпечує застосування правил системи
- несе відповідальність за її функціонування
- забезпечує ведення відомостей про учасників системи
- повідомляє про учасників системи, про зміни у їх складі:
 - ✓ до НБУ - щодо платіжних систем
 - ✓ до НКЦПФР - щодо систем розрахунків за операціями з фінансовими інструментами

Правила системи, остаточність розрахунків

- Правила системи повинні визначати (i) момент введення розпорядження на переказ до системи, (ii) момент, з якого розпорядження на переказ є безвідкличним
- Розпорядження на переказ і неттінг, введені до системи відповідно до її правил, є юридично чинними для третіх осіб, у тому числі у разі відкриття провадження щодо неплатоспроможності учасника системи
- Неттінг не підлягає оспоруванню або скасуванню на підставі правил про недійсність правочинів

Види систем

платіжні системи

НБУ визначає такі системи, веде та оприлюднює їх перелік

системи розрахунків за операціями з фінансовими інструментами

НКЦПФР визначає такі системи, веде та оприлюднює їх перелік

Обмін інформацією після набуття Україною членства в ЄС

НБУ надає НКЦПФР інформацію про визначні платіжні системи та їх операторів

НКЦПФР формує зведену інформацію про визначені системи та їх операторів та подає її до ESMA

ESMA веде та оприлюднює перелік визначених в ЄС систем та їх операторів

Остаточність розрахунків за правочинами

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

01

Режим остаточності розрахунків поширюється на здійснення розрахунків за:

- деривативними контрактами
- правочинами щодо фінансових інструментів
- правочинами щодо валютних цінностей
- товарними операціями

02

Розпорядження на переказ є обов'язковими для виконання з моменту введення до системи, визначеного правилами системи

03

З моменту безвідкличності, визначеного правилами системи, розпорядження на переказ не може бути відкликано

04

З метою застосування режиму остаточності розрахунків суд забезпечує невідкладне направлення НБУ/НКЦПФР ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство через Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему

05

Розпорядження на переказ та нетінг є дійсними та обов'язковими для виконання у разі відкриття провадження про неплатоспроможність щодо учасника системи та/або сторони правочину/операції, за умови що відповідні розпорядження на переказ введені до системи відповідно до її правил до моменту відкриття такого провадження

06

Розпорядження на переказ, введені до системи після моменту відкриття провадження про неплатоспроможність, є дійсними та обов'язковими для третіх осіб за умови:

- вони виконуються у межах операційного дня системи, у який відбулося відкриття провадження; та
- оператор системи доводить, що на момент, коли такі розпорядження стають безвідкличними, йому (їй) не було відомо та не могло бути відомо про відкриття провадження

Предмет фінансового забезпечення

Забезпечення визначається як фінансове, якщо його предметом є фінансові інструменти, права вимоги за кредитним договором, деривативні контракти, валютні цінності, товар (продукція).

Види договорів про фінансове забезпечення

- Передбачає передачу надавачем забезпечення права володіння, користування та розпорядження предметом фінансового забезпечення одержувачу відповідного фінансового забезпечення, або не передбачає таку передачу
- Договорами про фінансове забезпечення є договори репо, довірчої власності, застави, а також інші договори, наслідком яких є встановлення фінансового забезпечення

Реєстрація фінансового забезпечення

Положення законодавства, що визначають особливе регулювання фінансового забезпечення застосовується до фінансового забезпечення лише після того, як воно було надано у встановленому законодавством порядку (передане, переказане, зареєстроване або надане іншим чином, що перебувати під контролем одержувача забезпечення або особи, яка діє від його імені). Інформація про реєстрацію фінансового забезпечення здійснюється:

- щодо фінансового забезпечення, предметом якого є цінні папери та деривативні контракти - в системі депозитарного обліку
- щодо фінансового забезпечення, предметом якого є грошові кошти - в порядку, визначеному НБУ
- щодо фінансового забезпечення, предметом якого є права вимоги за кредитними договорами, а також щодо інших видів фінансового забезпечення, крім зазначених вище - в Державному реєстрі обмежень рухомого майна

Правила роботи з фінансовим забезпеченням

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Право на користування та розпорядження фінансовим забезпеченням

Якщо та в тій мірі, в якій це передбачено умовами договору про фінансове забезпечення, одержувач такого забезпечення має право користуватися та розпоряджатися ним. Порядок реалізації такого права встановлюється НКЦПФР для фінансового забезпечення, предметом якого виступають фінансові інструменти, деривативні контракти, товар (продукція), а також НБУ, якщо предметом фінансового забезпечення виступають права вимоги за кредитним договором або валютні цінності.

В день настання строку виконання відповідних фінансових зобов'язань одержувач фінансового забезпечення повинен:

- або передати еквівалентне забезпечення. Еквівалентне забезпечення, передане для виконання зобов'язання, підпадає під дію того ж договору про фінансове забезпечення, що й оригінальне фінансове забезпечення, і розглядається як надане відповідно до договору про фінансове забезпечення одночасно з першим наданням оригінального фінансового забезпечення.
- або, якщо це передбачено умовами договору, зарахувати вартість еквівалентного забезпечення проти відповідних фінансових зобов'язань або у їх виконання

Дійсність договорів про надання фінансового забезпечення у разі неплатоспроможності

- Договір про фінансове забезпечення не можуть бути визнані недійсними або нікчемними виключно на тій підставі, що відповідний договір набув чинності або фінансове забезпечення було надано у день початку процедури ліквідації або заходів з реорганізації, але до винесення постанови або ухвали про початок таких процедур або у визначений строк до початку таких процедур або заходів
- У разі укладення договору про фінансове забезпечення в день, але після моменту початку процедури ліквідації або заходів з реорганізації, такий договір має юридичну силу, якщо одержувач фінансового забезпечення може довести, що він не знав і не повинен був знати про початок таких процедур або заходів.

Технологія розподіленого реєстру

- **Технологія розподіленого реєстру (ТРР)** - технологія, що забезпечує функціонування та використання розподіленого реєстру.
- **Розподілений реєстр** - сховище інформації для зберігання записів про операції, яке спільно використовується та синхронізується через механізм консенсусу між набором мережевих вузлів на основі ТРР.
- **Мережевий вузол на основі ТРР** - пристрій чи процес, який є частиною мережі та містить повну або часткову точну копію записів усіх операцій в розподіленому реєстрі.

Фінансові інструменти на основі ТРР

- Існують у цифровій формі (нова форма існування цінних паперів, відмінна від електронної).
- Випускаються, реєструються, передаються та зберігаються з використанням ТРР
- Порядок випуску, реєстрації, обліку та передачі фінансових інструментів на основі ТРР встановлюється НКЦПФР, а щодо інструментів грошового ринку - НКЦПФР за погодженням з НБУ
- Сукупна ринкова вартість усіх фінансових інструментів на основі ТРР не повинна перевищувати 6 мільярдів гривень

Фінансовими інструментами на основі ТРР можуть бути:

- **акції**, емітент яких має ринкову капіталізацію або попередню ринкову капіталізацію менше 500 мільйонів гривень
- **облігації та інші боргові цінні папери**, інструменти грошового ринку, обсягом випуску менше 1 мільярда гривень
- **цінні папери ІСІ**, ринкова вартість яких менше 500 мільйонів гривень

Система розрахунків на основі TPP

- Здійснює розрахунки за операціями з фінансовими інструментами на основі TPP
- Право на отримання ліцензії для здійснення діяльності оператора системи розрахунків на основі TPP (вид депозитарної діяльності) має Центральний депозитарій цінних паперів

Багатосторонній торговельний майданчик на основі TPP

- Допускає до торгівлі виключно фінансові інструменти на основі TPP
- Право на отримання ліцензії для здійснення діяльності оператора багатостороннього торговельного майданчика на основі TPP (вид діяльності з організації торгівлі фінансовими інструментами) має інвестиційна фірма або оператор багатостороннього торговельного майданчика

Система торгівлі та розрахунків на основі TPP

- Поєднує послуги, які надаються багатостороннім торговельним майданчиком на основі TPP та системи розрахунків на основі TPP (комбінований вид)
- Право на отримання ліцензії для здійснення діяльності оператора багатостороннього торговельного майданчика на основі TPP та здійснення діяльності оператора системи розрахунків на основі TPP має Центральний депозитарій, інвестиційна фірма або оператор багатостороннього торговельного майданчика

Ліцензовані інфраструктури ринку на основі ТРР: досвід країн ЄС*

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Jurisdiction	Name of Market Infrastructure Operator	Type of DLT Market Infrastructure	National Competent Authority	Starting date of specific permission
Czech Republic 	CSD Prague (Centrální depozitář cenných papírů, a.s.)	DLT Settlement System	Czech National Bank	11 October 2024
Germany 	21X AG	DLT Trading & Settlement System	Federal Financial Supervisory Authority (BaFin)	3 December 2024
Germany 	360X AG	DLT Multilateral Trading Facility	Federal Financial Supervisory Authority (BaFin)	29 April 2025
Lithuania 	UAB Axiology DLT	DLT Trading & Settlement System	Lietuvos bankas (Bank of Lithuania)	9 July 2025
France 	LISE SA	DLT Trading & Settlement System	Autorité de Contrôle Prudentiel et de Résolution (ACPR)	13 October 2025
Spain 	Securitize Europe Brokerage and Markets SV SA	DLT Trading & Settlement System	Comisión Nacional del Mercado de Valores (CNMV)	26 November 2025

*Based on the ESMA document [“List of Authorised DLT Market Infrastructures”](#)

Кліринг деривативів, укладених поза регульованим ринком

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Контрагенти здійснюють кліринг через ЦК деривативних контрактів, укладених поза регульованим ринком, якщо:

- ✓ деривативний контракт належить до класу деривативів, визначеного НКЦПФР таким, що підлягає обов'язковому клірингу через ЦК;
- ✓ одночасно виконуються вимоги щодо:
 - суб'єктного складу (враховуються статус контрагента (фінансовий/нефінансовий, нерезидент) та порогові значення позицій за деривативними контрактами)
 - дати укладення або новації деривативного контракту (деривативний контракт укладено або замінено внаслідок новації в день набрання чинності обов'язку клірингу через ЦК або після цієї дати, за умови, що на день укладення або новації контрагенти відповідають критеріям застосування обов'язку клірингу через ЦК)

Винятки щодо клірингу деривативів через ЦК

- ✓ деривативні контракти, які є внутрішньогруповими транзакціями, тобто укладені між контрагентами однієї групи і відповідають встановленим умовам, зокрема, щодо консолідації та централізованих процедур оцінки, вимірювання і контролю ризиків
- ✓ деривативні контракти, які укладаються для хеджування в рамках облігацій з покриттям або сек'юритизації, за сукупності визначених умов
- ✓ деривативні контракти, що виникають у результаті заходів із посттрейдингового зниження ризиків (за умови дотримання встановлених вимог)

Призупинення клірингу деривативів через ЦК

НКЦПФР може призупинити зобов'язання клірингу через ЦК для певних класів деривативів, укладених поза регульованим ринком, або для певного типу контрагента, якщо:

- ✓ окремі класи деривативів більше не підходять для централізованого клірингу за відповідними критеріями, визначеними НКЦПФР
- ✓ ЦК, ймовірно, припинить кліринг цих класів деривативів, а жоден інший ЦК не може забезпечити їх кліринг
- ✓ таке призупинення є необхідним для уникнення або усунення серйозної загрози фінансовій стабільності або належному функціонуванню фінансового ринку України.

Ліцензування ЦК, визнання ЦК іншої країни

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Ліцензія ЦК містить

- ✓ перелік клірингових послуг та/або видів діяльності, які ЦК має право надавати або здійснювати
- ✓ перелік класів інструментів (зокрема, класів деривативних контрактів), щодо яких ЦК має право здійснювати кліринг

Розширення обсягу ліцензії ЦК (додаткові послуги/класи інструментів)

- ✓ за рішенням НКЦПФР за заявою ЦК (передбачається прискорена процедура)
- ✓ якщо зміна не має істотного впливу на профіль ризику ЦК – застосовується процедура повідомлення із подальшою наглядовою оцінкою НКЦПФР

Ліцензія ЦК може бути анульована

- ✓ Повністю
- ✓ Частково щодо окремих клірингових послуг чи видів діяльності та/або класів інструментів

Колегія з нагляду за ЦК

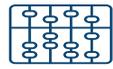
- ✓ **Функція:** постійна координація нагляду, обміну інформацією та підготовки висновків у процедурах ліцензування, розширення й анулювання ліцензії ЦК, а також у подальшому нагляді та діях у надзвичайних ситуаціях
- ✓ **Склад :** НКЦПФР, НБУ, інші державні органи, визначені законом як органи нагляду за ключовими учасниками та інфраструктурами, пов'язаними з діяльністю ЦК

Визнання ЦК інших країн

- ✓ **ЦК іншої країни має право** надавати клірингові послуги в Україні за умови визнання шляхом отримання ліцензії НКЦПФР та дотримання умов такої ліцензії
- ✓ **Ключові умови визнання:**
 - належна авторизація у державі походження та ефективний нагляд
 - співставність правових і наглядових вимог держави походження з мінімальними вимогами до ЦК в Україні
 - співпраця та обмін інформацією між НКЦПФР і органом нагляду держави походження
 - держави походження ЦК не відновиться до юрисдикцій підвищеного ризику
 - **Якщо іноземний ЦК може мати суттєвий вплив на фінансову стабільність України або належне функціонування українського фінансового ринку, застосовується спеціальний режим із додатковими вимогами до наглядової взаємодії, доступу до інформації та звітності в обсязі, необхідному для контролю ризиків.**

Вимоги до ЦК

Маржа та гарантійний фонд, управління дефолтом учасника клірингу

- ✓ ЦК встановлює, вимагає та стягує маржу для обмеження своїх кредитних ризиків щодо учасників клірингу та щодо ЦК, з якими укладено угоди про взаємодію.
- ✓ Маржа має бути достатньою для покриття потенційних ризиків до ліквідації відповідних позицій та переглядається з урахуванням поточних ринкових умов.
- ✓ Вимоги до маржі визначаються на підставі моделей і параметрів, які погоджуються НКЦПФР з урахуванням висновку колегії з нагляду за ЦК.
- ✓ ЦК зобов'язаний підтримувати гарантійний фонд для покриття збитків, що перевищують маржинальні вимоги, у випадку дефолту. ЦК встановлює мінімальний розмір внесків учасників клірингу до цього фонду та критерії розрахунку внесків учасників клірингу. Внески мають бути пропорційними ризикам кожного учасника клірингу.
- ✓ У разі дефолту учасника клірингу ЦК покриває збитки в такій черговості: маржа дефолтного учасника → внесок дефолтного учасника до гарантійного фонду → виділені власні ресурси ЦК → внески недефолтних учасників до гарантійного фонду

Вимоги до капіталу

- ✓ Для отримання ліцензії ЦК повинен мати постійний і доступний початковий капітал у розмірі не менше еквівалента 7,5 мільйона євро.
- ✓ Капітал ЦК, включно з нерозподіленим прибутком і резервами, повинен бути пропорційним ризикам діяльності ЦК та в будь-який час достатнім для впорядкованого припинення або реструктуризації його діяльності і для захисту ЦК від кредитних, контрагентських, ринкових, операційних, правових та ризиків ведення діяльності, які не покриваються іншими визначеними фінансовими ресурсами ЦК.

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Комітет з ризиків

- ✓ ЦК створює комітет з ризиків, до складу якого входять представники учасників клірингу, представники клієнтів учасників клірингу та незалежні члени ради ЦК
- ✓ Рекомендації комітету є незалежними від впливу керівництва ЦК
- ✓ ЦК визначає та оприлюднює механізми управління комітетом (повноваження, процедури роботи, критерії та порядок обрання), при цьому комітет очолює незалежний член ради ЦК і він підпорядковується безпосередньо раді ЦК
- ✓ Комітет консультує раду ЦК щодо рішень, які можуть впливати на управління ризиками (зміни моделі ризиків, процедури дефолту, критерії допуску, кліринг нових класів інструментів, аутсорсинг), та інформує про нові ризики; у разі неврахування рекомендацій рада ЦК надає обґрунтування та інформує НКЦПФР
- ✓ ЦК повинен негайно інформувати НКЦПФР та комітет з ризиків про будь-яке рішення, в якому рада ЦК вирішує не дотримуватися рекомендацій комітету, та обґрунтувати таке рішення.

Вимоги до інвестування ЦК фінансових ресурсів

- ✓ ЦК інвестує свої фінансові ресурси виключно у грошові кошти або високоліквідні фінансові інструменти з мінімальними ринковими та кредитними ризиками. Повинна бути можливість швидкого виходу з інвестиції з мінімальним негативним впливом на ціну.
- ✓ ЦК забороняється інвестувати капітал ЦК, а також кошти/суми, що формуються відповідно до вимог щодо маржі, гарантійного фонду та інших фінансових ресурсів ЦК, у цінні папери самого ЦК або його материнської чи дочірньої компанії

Кліринг через ЦК: учасники клірингу, маржа

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Учасники клірингу

Критерії допуску

- ЦК визначає категорії допустимих учасників клірингу та критерії допуску.
- Критерії мають підтверджувати достатність фінансових ресурсів і операційної спроможності учасника.
- Критерії допуску мають виключати можливість, щоб будь-який інший ЦК або клірингова установа були учасниками клірингу цього ЦК – прямо чи опосередковано (крім випадків укладення угод про взаємодію)

Нефінансовий контрагент

- Допускається лише за умови, що він може продемонструвати виконання вимог щодо маржі та внесків до гарантійного фонду, може надавати клірингові послуги лише нефінансовим контрагентам своєї групи та вести рахунки в ЦК лише для власних позицій/активів або позицій/активів нефінансових контрагентів своєї групи.

Додаткові обов'язки учасників

- ЦК може покладати на учасників клірингу додаткові обов'язки (зокрема участь в аукціонах позицій дефолтного учасника), але такі обов'язки мають бути пропорційними ризику, який приносить відповідний учасник, і не можуть обмежуватися лише окремими категоріями учасників.

Маржа

Призначення маржі:

- ЦК встановлює та стягує маржу, щоб обмежити свої кредитні ризики щодо учасників клірингу та (за наявності) щодо інших ЦК за угодами про взаємодію.

Вимоги до маржі:

- Маржа має покривати потенційні експозиції до моменту ліквідації відповідних позицій.
- Маржа має покривати збитки щонайменше від 99% змін експозицій за належним часовим горизонтом.
- ЦК має бути повністю забезпечений маржею щодо своїх експозицій щонайменше щодня
- Рівень маржі постійно переглядається ЦК з урахуванням ринкових умов та можливих проциклічних ефектів.

Як стягується:

- ЦК повинен вимагати та отримувати маржу на внутрішньоденній основі принаймні у разі перевищення визначених порогових значень.

Моделі та параметри:

- Вимоги до маржі визначаються на підставі моделей і параметрів, що враховують ризики продуктів, інтервал між збиранням маржі та ринкову ліквідність. Такі моделі погоджуються НКЦПФР з урахуванням висновку колегії нагляду.

Кліринг через ЦК: гарантійний фонд

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

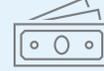
Призначення

- ЦК зобов'язаний підтримувати попередньо сформований гарантійний фонд для покриття збитків, що перевищують маржу, і виникають у разі невиконання зобов'язань учасником клірингу, включно з відкриттям провадження у справі про неплатоспроможність (банкрутство), одного або кількох учасників.

Розмір

- ЦК встановлює мінімальний розмір, нижче якого гарантійний фонд не може зменшуватися за жодних обставин;
- гарантійний фонд має забезпечувати, щоб ЦК міг витримати дефолт учасника, щодо якого ЦК має найбільші експозиції, або другого і третього за величиною експозицій учасників, якщо сума їх експозицій більша.

Внески учасників

- ЦК визначає мінімальний розмір внесків до гарантійного фонду і критерії розрахунку внесків для кожного учасника; внески мають бути пропорційними експозиціям (ризикам) відповідного учасника.

Кліринг через ЦК: дефолт учасника

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

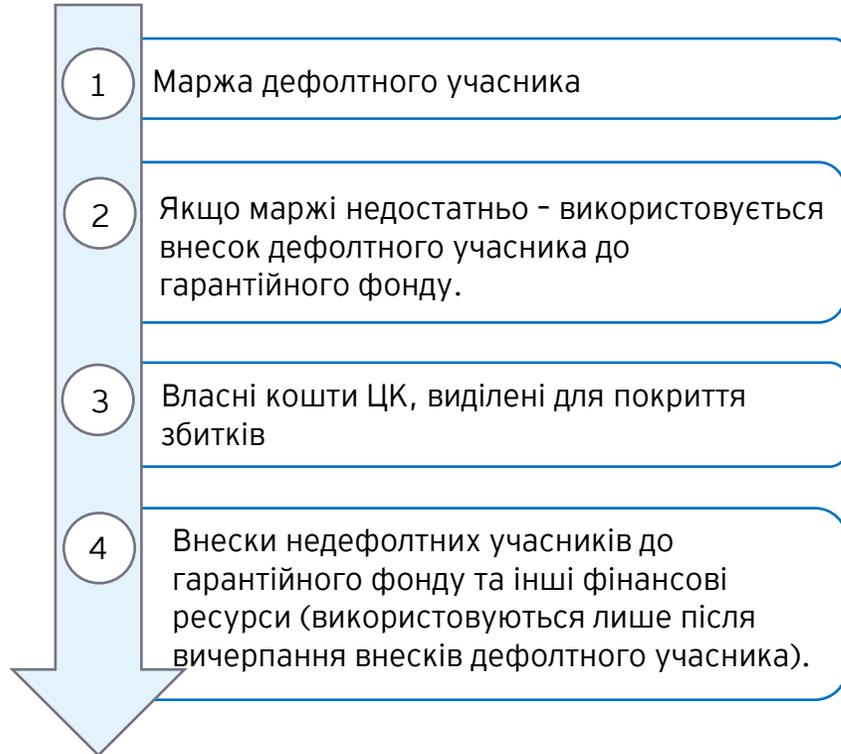

Shape the future
with confidence

«Водоспад» дефолту

У разі дефолту учасника клірингу ЦК покриває збитки в такій черговості:

Маржа недефолтних учасників не може використовуватися для покриття збитків від дефолту іншого учасника

Процедури управління дефолтом учасника

- ЦК повинен мати повноваження ліквідувати позиції дефолтного учасника та перенести або ліквідувати клієнтські позиції дефолтного учасника
- Якщо ЦК вважає, що учасник клірингу не зможе виконати майбутні зобов'язання, ЦК негайно до оголошення або запуску дефолтної процедури повідомляє про це НКЦПФР

Перенесення клієнтських позицій/активів:

- ЦК зобов'язаний ініціювати перенесення без згоди дефолтного учасника;
- «приймаючий» учасник клірингу зобов'язаний прийняти позиції лише якщо заздалегідь має з клієнтами договір, що передбачає таке прийняття.
- Omnibus-сегрегація: ЦК запускає перенесення активів/позицій усіх клієнтів до учасника клірингу, визначеного всіма цими клієнтами (перенесення не здійснюється, лише якщо всі клієнти заперечили до його завершення).
- Індивідуальна сегрегація: ЦК переносить активи/позиції конкретного клієнта до учасника клірингу, визначеного клієнтом (на запит клієнта).
- Якщо перенесення не відбулося у строк, визначений правилами ЦК – ЦК може ліквідувати відповідні позиції/активи.

Клієнтське забезпечення:

використовується виключно для позицій клієнтів; сума, яку ЦК заборгував після завершення дефолт-менеджменту повертається клієнтам (якщо вони відомі ЦК), або учаснику клірингу – для зарахування клієнтам.

Угоди про взаємодію між ЦК та аутсорсинг функцій ЦК

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Угода про взаємодію між ЦК – договір між двома або більше ЦК, який встановлює взаємний порядок виконання клірингових функцій у межах узгодженого зв'язку між такими ЦК

Ключові умови укладення угоди про взаємодію між ЦК

Управління ризиками

ЦК, які укладають угоду, впроваджують належні політики, процедури та системи для ефективної ідентифікації, моніторингу та управління ризиками, що виникають у зв'язку з угодою, щоб вони могли своєчасно виконувати свої зобов'язання

Надання маржі та забезпечення

Забезпечення (у т.ч. початкова маржа), надане між ЦК за угодою про взаємодію, доступне приймаючому ЦК виключно у разі дефолту ЦК, що його надало; у разі дефолту приймаючого ЦК таке забезпечення підлягає негайному поверненню ЦК, що його надало.

Погодження НКЦПФР

Погодження НКЦПФР надається лише за умови, що технічні умови клірингу забезпечують безперебійне й упорядковане функціонування фінансових ринків та угода не перешкоджає ефективності нагляду

Аутсорсинг функцій ЦК

- ✓ **Аутсорсинг не звільняє ЦК від відповідальності:** ЦК залишається повністю відповідальним за виконання своїх зобов'язань і забезпечує незмінність відносин та зобов'язань перед учасниками клірингу та, у відповідних випадках, їхніми клієнтами.
- ✓ **Аутсорсинг не перешкоджає ліцензуванню та нагляду:** він не впливає на виконання умов ліцензування і не перешкоджає наглядовим повноваженням НКЦПФР, включно з доступом на місце та доступом до інформації щодо переданих функцій
- ✓ **Ризики, безперервність, співпраця і конфіденційність:** ЦК зберігає системи контролю та ресурси для оцінки й постійного нагляду за аутсорсингом; постачальник дотримується еквівалентних вимог безперервності, співпрацює з НКЦПФР та забезпечує захист конфіденційної інформації.

Торговий репозиторій

Вимоги до ТР

ТР зобов'язаний забезпечити належну систему управління, що передбачає чітко визначену організаційну структуру, прозорий та узгоджений розподіл повноважень, ефективні механізми внутрішнього контролю, які запобігають розголошенню конфіденційної інформації.

Вище керівництво та члени ради ТР повинні мати бездоганну ділову репутацію та достатній професійний досвід, необхідний для забезпечення належного та обачного управління ТР.

ТР зобов'язаний підтримувати належну організаційну структуру, яка забезпечує безперервність та впорядкованість виконання його функцій і надання послуг.

ТР зобов'язаний установити об'єктивні, публічні та недискримінаційні умови доступу до власних послуг. Інформація про ціни та збори розкривається окремо для кожної послуги. ТР має забезпечити можливість доступу до кожної послуги окремо.

ТР зобов'язаний забезпечити функціонування процедур узгодження даних між ТР, перевірки повноти та коректності поданої інформації, а також процедур упорядкованої передачі даних до іншого ТР у випадках, передбачених законодавством або на вимогу відповідних сторін.

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Звітування

Запроваджується механізм звітування до НКЦПФР про укладені деривативні контракти, у разі відсутності ТР

Визнання ТР інших країн

ТР, заснований у третій країні, може здійснювати свою діяльність в Україні лише після його визнання НКЦПФР, що здійснюється шляхом проходження процедури авторизації

Допоміжні послуги ТР

ТР може надавати допоміжні послуги, зокрема, послуги з підтвердження угод, узгодження угод, обслуговування кредитних подій, узгодження портфельів, або послуги з компресії портфельів

Механізм відновлення платоспроможності та врегулювання ЦК: Планування відновлення платоспроможності та врегулювання

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

План відновлення платоспроможності

- ЦК розробляє і підтримує план відновлення платоспроможності, який передбачає заходи, що вживаються у разі як подій дефолту, так і подій, що не є дефолтом, з метою відновлення їх фінансової стійкості та забезпечення можливості продовжувати надання критичних функцій
- Коли ЦК має намір активувати свій план відновлення платоспроможності, він повинен повідомити НКЦПФР
- ЦК повинен щонайменше щорічно та в будь-якому випадку після будь-яких змін переглядати, тестувати та за необхідності оновлювати свої плани відновлення платоспроможності

Оцінка плану відновлення платоспроможності

- ЦК повинен подати свій план відновлення платоспроможності до НКЦПФР, яка разом з колегією з врегулювання оцінюють, наскільки він відповідає вимогам
- Якщо в плані відновлення платоспроможності існують суттєві недоліки, НКЦПФР повідомляє ЦК і може вимагати від ЦК подати переглянутий план
- У встановлених випадках, НКЦПФР може зобов'язати ЦК вжити певних заходів: знизити профіль ризику ЦК; підвищити здатність ЦК своєчасно проводити докапіталізацію; переглянути стратегію та структуру ЦК; внести зміни до системи покриття дефолтів, заходів відновлення платоспроможності та інших механізмів розподілу збитків; внести зміни до структури управління ЦК.

План врегулювання

- Відокремлений підрозділ НКЦПФР з врегулювання після консультацій з НКЦПФР та у координації з колегією з врегулювання складає план врегулювання для ЦК
- План врегулювання визначає дії з врегулювання, які орган з врегулювання може вжити, якщо ЦК відповідає умовам для врегулювання, а також обставини та різні сценарії застосування інструментів і повноважень врегулювання
- Орган з врегулювання повідомляє ЦК про альтернативні заходи, яких необхідно вжити для досягнення мети усунення перешкод для можливості врегулювання. ЦК протягом одного місяця пропонує план для виконання альтернативних заходів

Оцінка можливості врегулювання

- Орган з врегулювання у взаємодії з колегією з врегулювання та після консультації з НКЦПФР, оцінює, якою мірою ЦК може бути врегульований
- Якщо за результатами оцінки орган з врегулювання дійде висновку, що існують суттєві перешкоди для можливості врегулювання ЦК, орган з врегулювання готує звіт, що має містити аналіз суттєвих перешкод та рекомендації щодо усунення цих перешкод
- ЦК пропонує органу з врегулювання можливі заходи для усунення або зменшення суттєвих перешкод, визначених у звіті. Якщо орган з врегулювання дійде висновку, що заходи, запропоновані ЦК, не зможуть ефективно зменшити або усунути перешкоди, визначені у звіті, орган з врегулювання визначає альтернативні заходи.

Механізм відновлення платоспроможності та врегулювання ЦК: Заходи раннього втручання

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Якщо ЦК:

порушує або ймовірно порушить найближчим часом вимоги до капіталу та/або пруденційні вимоги, або

становить ризик для фінансової стабільності, або

якщо компетентний орган визначає, що існують інші ознаки кризової ситуації, яка може вплинути на діяльність ЦК, зокрема, на його здатність надавати клірингові послуги

НКЦПФР може застосувати заходи раннього втручання, зокрема:

- вимагати від ЦК оновити план відновлення платоспроможності, якщо обставини, що спричинили раннє втручання, відрізняються від припущень, викладених у початковому плані відновлення платоспроможності
- вимагати від ЦК реалізувати один або більше заходів, передбачених у плані відновлення платоспроможності, у визначений строк
- вимагати від ЦК визначити причини порушення або ймовірного порушення, та розробити програму дій, включаючи відповідні заходи та строки
- вимагати зміни бізнес-стратегії ЦК
- вимагати зміни правової або операційної структури ЦК
- вимагати від ЦК скликати збори його акціонерів або, якщо ЦК не виконує цієї вимоги, скликати такі збори самостійно
- вимагати усунення або заміни одного чи декількох членів ради або вищого керівництва;
- вимагати від ЦК своєчасного поповнення своїх фінансових ресурсів з метою дотримання або підтримання дотримання вимог щодо капіталу та пруденційних вимог
- надати органу з врегулювання всю необхідну інформацію для оновлення плану врегулювання ЦК з метою підготовки до можливого врегулювання ЦК та оцінки його активів і зобов'язань, включаючи будь-яку інформацію, отриману під час інспекцій на місці
- вимагати від ЦК утриматися від реалізації певних заходів плану відновлення платоспроможності, якщо НКЦПФР визначила, що реалізація таких заходів може негативно вплинути на фінансову стабільність держави
- обмежити або заборонити виплату дивідендів, викуп акцій ЦК, а також може обмежити, заборонити або заморозити будь-які виплати змінної винагороди, визначеної політикою винагороди ЦК, вихідні допомоги керівництву

Для кожного заходу НКЦПФР встановлює відповідний кінцевий строк і оцінює ефективність цих заходів після їх впровадження. Заходи раннього втручання дозволяють запобігти подальшому погіршенню фінансового стану ЦК.

Механізм відновлення платоспроможності та врегулювання ЦК: Етап Врегулювання

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Цілями врегулювання є забезпечення безперервності критично важливих функцій ЦК та його зв'язків з іншими суб'єктами фінансової інфраструктури, уникнення значного негативного впливу на фінансову систему, а також захист державних коштів шляхом мінімізації залежності ЦК від державної фінансової підтримки

Орган з врегулювання використовує наступні **інструменти врегулювання**:

Інструменти розподілу позицій та розподілу збитків

Інструмент розподілу позицій забезпечує відновлення збалансованості портфелю ЦК шляхом контрольованого припинення або передачі контрактів, що стосуються надання клірингових послуг.

Інструмент розподілу збитків використовується для покриття втрат, підтримання ліквідності платіжних зобов'язань ЦК та сприяння передачі його бізнесу іншій стороні.

Інструмент списання та конверсії

Передбачає зменшення або конверсію розміру інструментів власності (акцій/часток в статутному капіталі), боргу чи інших незабезпечених зобов'язань, що вимагає від ЦК надання та впровадження плану реорганізації бізнесу.

Інструмент продажу бізнесу

Передбачає продаж права власності на акції, будь-яких активів, прав, зобов'язань ЦК під час процедури врегулювання.

Інструмент перехідного ЦК

Передбачає тимчасову передачу іншому ЦК (перехідному ЦК) права власності на акції або будь-яких активів, прав, зобов'язань ЦК під час процедури врегулювання.

Використання цих інструментів може поєднуватися та адаптуватися під обставини, щоб забезпечити безперервність критичних функцій ЦК та мінімізувати вплив на фінансову стабільність.

Відокремлений підрозділ НКЦПФР з врегулювання

уповноважений застосовувати інструменти врегулювання та здійснювати повноваження щодо врегулювання ЦК. Він також впроваджує належні структурні механізми для уникнення конфлікту інтересів при реалізації НКЦПФР своїх повноважень як компетентного органу.

Колегія з врегулювання

є платформою для виконання завдань, серед яких:

- обмін інформацією, необхідною для складання планів врегулювання,
- складання планів врегулювання;
- оцінка можливості врегулювання ЦК;
- виявлення, усунення та ліквідація перешкод для можливості врегулювання ЦК.

Членами колегії з врегулювання є, зокрема, представники відокремленого підрозділу НКЦПФР з врегулювання, представники НКЦПФР, інших органів, визначених законом.

Механізм відновлення платоспроможності та врегулювання ЦК: Запобіжні заходи

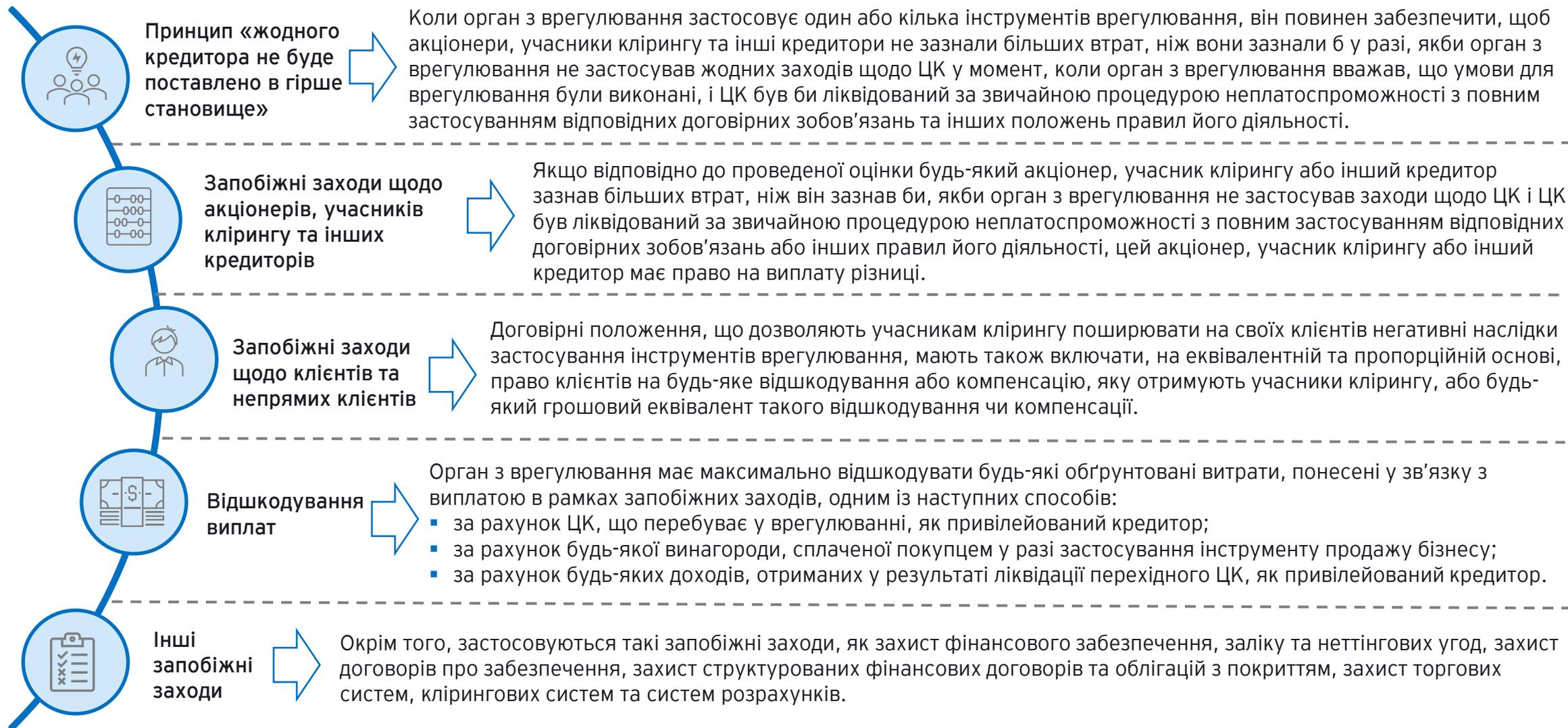
Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

ЦДЦП - юридична особа, яка управляє системою розрахунків за цінними паперами, та надає принаймні одну іншу основну послугу

Ліцензування та аутсорсинг послуг

✓ Не може бути видано більше однієї ліцензії на провадження діяльності ЦДЦП за одним видом основних та допоміжних послуг, які надаються в розрізі одного виду фінансових інструментів.

✓ Діяльність ЦДЦП обмежується наданням послуг, що охоплюються його ліцензією або повідомленням ЦДЦП про надання додаткових допоміжних послуг небанківського типу, що не пов'язані з кредитними ризиками або ризиками ліквідності, які прямо передбачені законом, але не охоплені початковою ліцензією.

✓ ЦДЦП має право розширити свою діяльність на один або кілька напрямів. Видача ліцензії на додаткові основні послуги, прямо перелічені в законі, не охоплені початковою ліцензією, здійснюється за процедурою видачі ліцензії на провадження діяльності ЦДЦП.

✓ ЦДЦП має право передати виконання основної послуги третій стороні на умовах аутсорсингу. У разі передачі основної послуги на аутсорсинг третій стороні, ЦДЦП залишається повністю відповідальним за виконання всіх своїх зобов'язань

Підстави припинення дії ліцензії

- НКЦПФР приймає рішення про припинення дії ліцензії ЦДЦП за будь-якої з таких обставин, якщо ЦДЦП:
- не розпочав провадження професійної діяльності протягом 12 місяців
 - подав заяву про припинення дії ліцензії або не здійснював діяльності протягом шести місяців поспіль;
 - отримав ліцензію на підставі надання неправдивих відомостей;
 - не відповідає ліцензійним вимогам і не вжив коригувальних заходів на вимогу НКЦПФР;
 - вчинив системне та грубе порушення.

НКЦПФР має право може обмежити провадження діяльності ЦДЦП за певною послугою або фінансовим інструментом.

Припинення дії ліцензії ЦДЦП або обмеження діяльності ЦДЦП за певною послугою або фінансовим інструментом, здійснюється НКЦПФР одночасно із процедурою ліцензування іншого ЦДЦП.

ЦДЦП повинен впровадити та підтримувати процедури, що забезпечують передачу активів клієнтів та учасників іншому ЦДЦП у разі припинення дії ліцензії.

Основні послуги

- Первинне внесення інформації про цінні папери у систему депозитарного обліку («реєстраційна послуга», notary service);
- Відкриття та ведення рахунків у цінних паперів на найвищому рівні ("послуга централізованого обслуговування", central maintenance service);
- Управління системою розрахунків за цінними паперами ("послуга щодо здійснення розрахунків", settlement service).

Небанківського типу

- Послуги, пов'язані з послугами щодо здійснення розрахунків (організація механізму позики цінних паперів, надання послуг з управління забезпеченням, перевірка розпоряджень, що надаються контрагентами, визначення маршруту для передачі розпоряджень, підтвердження операцій, верифікації операцій)
- Послуги, пов'язані з реєстраційними послугами та послугами з централізованого обслуговування (послуги, пов'язані з реєстрами акціонерів, супроводження здійснення корпоративних дій, послуги у зв'язку з випуском цінних паперів, включаючи присвоєння кодів ISIN та інших кодів, визначення маршрутів для передачі розпоряджень)
- Встановлення зв'язків між ЦДЦП, відкриття, ведення та управління рахунками в цінних паперах у зв'язку з послугами розрахунків, управління забезпеченням, інші допоміжні послуги
- Будь-які інші послуги, такі як: надання послуг з загального управління забезпеченням в якості агента, надання обов'язкової звітності, надання інформації, даних та статичних даних ринку, державним або міждержавним органам, надання ІТ-послуг

Банківського типу

- Відкриття грошових рахунків та прийняття депозитів від учасників системи розрахунків за цінними паперами та власників рахунків у цінних паперів;
- Надання грошових позик для попереднього фінансування корпоративних дій та надання цінних паперів в позику власникам рахунків цінних паперів
- Платіжні послуги, що передбачають обробку грошових та валютних операцій
- Гарантії та зобов'язання, пов'язані з позикою та запозиченням цінних паперів

Допоміжні послуги

Вимоги до ЦДЦП

Плани відновлення та припинення діяльності ЦДЦП

ЦДЦП визначає сценарії, які можуть потенційно перешкодити йому надавати критично важливі послуги та оцінює ефективність всіх можливих варіантів для відновлення або впорядкованого припинення своєї діяльності. ЦДЦП готує та подає НКЦПФР відповідні плани для свого відновлення або впорядкованого припинення діяльності, які містять:

- ключові стратегії відновлення або припинення діяльності
- визначення критично важливих операцій та послуг ЦДЦП
- процедури залучення додаткового капіталу у випадках, коли власний капітал ЦДЦП наближається або падає нижче встановлених законом вимог
- процедури впорядкованого припинення або реструктуризації операцій та послуг ЦДЦП, якщо він не може залучити новий капітал
- процедури врегулювання і передачі активів клієнтів та учасників іншому ЦДЦП у випадку неможливості відновити критично важливі операції та послуги
- опис заходів для реалізації ключових стратегій

Вимоги до капіталу

Капітал разом із нерозподіленим прибутком та резервами ЦДЦП повинен бути завжди достатнім для:

- забезпечення належного захисту ЦДЦП від операційних, юридичних, ризиків зберігання, інвестиційних та бізнес-ризиків;
- забезпечення впорядкованого припинення або реструктуризації діяльності ЦДЦП протягом періоду щонайменше шести місяців за різних стресових сценаріїв

Рада учасників

ЦДЦП повинен створити ради учасників для кожної системи розрахунків за цінними паперами, яку він експлуатує, до складу яких входять представники емітентів та учасників таких систем розрахунків за цінними паперами.

Рада учасників надає рекомендації органу управління ЦДЦП щодо:

- ключових механізмів, які впливають на її членів, включаючи критерії прийняття емітентів або учасників у відповідні системи розрахунків
- рівня обслуговування

Рада учасників може подавати необов'язкову думку органу управління ЦДЦП, що містить детальні пояснення щодо цінових структур ЦДЦП.

ЦДЦП інформує НКЦПФР та раду учасників про будь-яке рішення, у якому орган управління ЦДЦП вирішує не дотримуватися поради ради учасників.

Інвестиційна політика

ЦДЦП інвестує свої фінансові ресурси лише в грошові кошти або у високоліквідні фінансові інструменти з мінімальним ринковим та кредитним ризиком. Повинна бути можливість швидкого виходу з інвестиції з мінімальним негативним впливом на ціну.

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Прозорість діяльності ЦДЦП

- ЦДЦП повинен мати чітко визначені цілі та завдання, які є досяжними, зокрема, у сферах мінімального рівня обслуговування, очікувань щодо управління ризиками та бізнес-пріоритетів
- ЦДЦП повинен мати прозорі правила для розгляду скарг
- ЦДЦП повинен публічно розкривати вартість основних послуг

Вимоги до участі в системі розрахунків

- Для кожної системи розрахунків за цінними паперами ЦДЦП повинен оприлюднити критерії участі, що забезпечують справедливий і відкритий доступ для всіх юридичних осіб, які мають намір стати учасниками системи розрахунків.
- Обмеження доступу допускаються лише тоді, коли вони є необхідними для запобігання конкретним ризикам для ЦДЦП і мають належне обґрунтування.
- У разі відмови в отриманні доступу до системи розрахунків запитуючий учасник має право подати скаргу до НКЦПФР.
- ЦДЦП повинен мати об'єктивні та прозорі процедури для призупинення та впорядкованого виходу учасників, які більше не відповідають критеріям участі в системі розрахунків.

Правила у випадку дефолту учасника

Для кожної системи розрахунків за цінними паперами, якою він управляє, ЦДЦП повинен мати ефективні та чітко визначені правила і процедури для управління дефолтом одного або кількох учасників, що забезпечують можливість ЦДЦП своєчасно вживати заходів для обмеження збитків і тиску на ліквідність та продовжувати виконувати свої зобов'язання.

Принципи розрахунків між прямими учасниками

Усі операції з цінними паперами, що здійснюються між прямими учасниками у системі розрахунків та передбачають взаємне виконання зобов'язань щодо поставки цінних паперів і перерахування грошових коштів, підлягають розрахункам виключно за принципом DVP

Розрахунки за правочинами

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Остаточність розрахунків

ЦДЦП повинен вжити всіх заходів для забезпечення того, щоб остаточність переказів цінних паперів та грошових коштів була досягнута в режимі реального часу або протягом дня і в будь-якому випадку не пізніше кінця робочого дня фактичної дати розрахунку.

Усі операції з цінними паперами, що здійснюються між прямими учасниками у системі розрахунків за цінними паперами та передбачають взаємне виконання зобов'язань щодо поставки цінних паперів і перерахування грошових коштів, підлягають розрахункам виключно за принципом «поставка цінних паперів проти оплати».

Терміни розрахунків

Розрахунки за правочинами щодо цінних паперів, укладеними на організованих ринках капіталу, проводяться за принципом «поставка цінних паперів проти оплати» не пізніше другого робочого дня з дня вчинення відповідного правочину, крім встановлених випадків.

Оператори організованого ринку капіталу встановлюють процедури, що дозволяють підтверджувати відповідні деталі операцій з фінансовими інструментами у день виконання операції.

Для кожної системи розрахунків за цінними паперами, яку він експлуатує, ЦДЦП встановлює та застосовує внутрішні правила і процедури, спрямовані на забезпечення своєчасного та ефективного проведення розрахунків за операціями з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами, визначеними законом, у запланований день розрахунку.

Контроль розрахунків, заходи для усунення порушень

ЦДЦП для кожної системи розрахунків за цінними паперами, яку він експлуатує, встановлює та застосовує внутрішні правила і процедури, спрямовані на забезпечення своєчасного та ефективного проведення розрахунків за операціями.

Для кожної системи розрахунків за цінними паперами ЦДЦП створює систему, яка контролює випадки невиконання розрахунків за операціями з фінансовими інструментами.

ЦДЦП встановлює механізм штрафів, які застосовуються до учасників, що спричиняють невиконання розрахунків. Такі штрафи розраховуються за кожний робочий день, протягом якого розрахунок не було виконано.

Механізм застосування штрафних санкцій не застосовується у разі:

- невиконання розрахунків з причин, що не залежать від учасників відповідної операції
- здійснення операцій, які не є торговими операціями
- якщо учасником, який не виконав зобов'язання, є ЦК, крім операцій, укладених ЦК не як посередником між сторонами
- відкриття щодо учасника, який не виконав зобов'язання, провадження у справі про банкрутство

Процес обов'язкового викупу фінансових інструментів (buy-in)

- Для зменшення системних невиконань розрахунків за операціями з фінансовими інструментами, як винятковий захід, може застосовуватися процес обов'язкового викупу фінансових інструментів.
- Такий процес може застосовуватися лише щодо фінансових інструментів або категорій операцій, які визначені рішенням НКЦПФР, за умови що механізм штрафів не забезпечив зниження рівня невиконань розрахунків, який створює або може створити ризики для стабільного функціонування ринку капіталу чи фінансової системи України.
- Якщо учасник, що не виконав зобов'язання, не поставив фінансові інструменти учаснику-отримувачу протягом п'яти робочих днів після запланованої дати розрахунку («період продовження»), розпочинається обов'язковий процес buy-in. «Період продовження» може бути збільшений у визначених випадках, але не більше, ніж до 15 робочих днів.
- Якщо buy-in є неможливим, учасник-отримувач може обрати: отримати грошову компенсацію або відкласти виконання buy-in на відповідну пізнішу дату («період відстрочки»). Якщо відповідні фінансові інструменти не доставлені учаснику-отримувачу до закінчення періоду відстрочки, йому виплачується грошова компенсація.
- Учасник, що не виконав зобов'язання, відшкодовує суб'єкту, який виконує buy-in, усі суми, сплачені у зв'язку з обов'язковим процесом buy-in, включаючи будь-які комісії за виконання buy-in. Такі комісії мають бути чітко розкриті учасникам.

Відносини з іншими державами та зв'язки ЦДЦП

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Послуги ЦДЦП на території інших держав

ЦДЦП може надавати послуги на території інших держав, в тому числі шляхом створення філії, за умови:

- отримання дозволу НКЦПФР на надання таких послуг за межами України
- отримання дозволу (авторизації) або виконання інших процедур, передбачених законодавством держави, на території якої ЦДЦП планує надавати послуги
- держава, на території якої ЦДЦП планує надавати послуги, не віднесена до держав з високим ризиком

НКЦПФР проводить консультації з компетентним органом держави, у якій ЦДЦП має намір надавати свої послуги, та встановлює з таким органом механізми співпраці (угода про співпрацю).

Якщо ЦДЦП планує надавати послуги на території держави-члена ЄС, відповідні механізми співпраці (угода про співпрацю) також встановлюються між НКЦПФР та ESMA.

Зв'язки ЦДЦП

Зв'язок між ЦДЦП означає домовленість між ЦДЦП, за якою один ЦДЦП стає учасником системи розрахунків за цінними паперами іншого ЦДЦП з метою спрощення передачі цінних паперів від учасників останнього ЦДЦП до учасників першого ЦДЦП, або домовленість, за якою ЦДЦП отримує доступ до іншого ЦДЦП опосередковано через посередника.

Зв'язки між ЦДЦП включають:

- стандартні зв'язки;
- індивідуальні зв'язки;
- опосередковані зв'язки та
- взаємосумісні зв'язки.

Зв'язки між ЦДЦП повинні дозволяти розрахунки за операціями між учасниками пов'язаних ЦДЦП за принципом «поставка проти оплати», якщо це практично можливо і доцільно. Детальні причини будь-якого зв'язку між ЦДЦП, який не дозволяє розрахунки на основі «поставки проти оплати», повідомляються НКЦПФР та НБУ.

Правозастосування

Національна комісія
з цінних паперів
та фондового ринку

European Bank
for Reconstruction and Development

Shape the future
with confidence

Підхід до правозастосування

До набуття членства в ЄС:

застосування заходів впливу за правопорушення здійснюватиметься за законодавством України, з урахуванням підходів актів права ЄС, зокрема, щодо переліку порушень, розмірів санкцій та порядку їх застосування.

Після набуття членства в ЄС:

застосування заходів впливу за порушення вимог регламентів ЄС здійснюватиметься відповідно до:

- 1 Регламентів ЄС, які є нормами прямої дії в державах-членах ЄС
- 2 національного законодавства - у тій частині, в якій відповідний регламент покладає на держави-члени обов'язок встановити або деталізувати національний санкційний режим. Національне законодавство визначатиме, зокрема, процесуальний порядок застосування санкцій, а також види і межі санкцій у тій частині, яка не врегульована безпосередньо відповідним регламентом ЄС.

Фінансові санкції (штрафи)

Штрафи (разові)

за порушення встановлених законом вимог (фіксований розмір, відсоток від загального річного обороту юридичної особи, розмір отриманої внаслідок порушення вигоди)

Періодичні штрафні санкції

- 1) застосовуються з метою спонукання до:
 - припинення порушення;
 - надання повної інформації на запит;
 - подання повних записів, даних, процедур чи інших матеріалів, а також доповнення і виправлення наданої інформації в межах розслідування;
 - сприяння проведенню інспекції/розслідування;
- 2) нараховуються за кожний день невиконання відповідної вимоги,
- 3) застосовуються на строк не більше 6 місяців з дати оприлюднення відповідного рішення НКЦПФР про їх накладення

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!

Запрошуємо до обговорення та
будемо раді відповісти на запитання.